

● V MESTNEM POTNIŠKEM PROMETU

Priprave na uvedbo conskega sistema vožnje

Integralovi avtobusi prepeljejo v mestnem potniškem prometu na delo vsak dan 180.000 delavcev, v obmestnem 20.000, povrh pa še 20.000 dijakov in študentov iz okolice Ljubljane v mesto in nazaj. Od 1. julija do konca avgusta je za prevoz potnikov v mestnem prometu skrbelo 140 vozil, do konca oktobra 188, v tem mesecu jih je na cesti 195, od 1. decembra dalje pa jih bo 215 (107 enojnih in 108 zglobnih). To bo več kot lani pozimi, ko jih tudi ob najhujših konicah ni bilo prek 200. Povečanje gre na račun 30 novih zglobnih avtobusov, ki jih je tozdar Mestni potniški promet nabavil s pomočjo bančnih posojil, njihovo dobavo pa pričakuje prav te dni.

Pri Ljubljanskem potniškem prometu se zavedajo, da urejen jutranji prevoz še kako vpliva na dober začetek dela. Toda v preteklosti družbena skupnost ni imela dovolj posluha za to dejavnost. Zaradi hitre rasti stanovanjskih sosesk so morali v pot-

niškem prometu uvesti več novih prog, o nadomestitvi starih avtobusov z novimi pa ni dolgoročno razmišljali nihče. Tako je zdaj povprečna starost avtobusov v mestnem potniškem prometu 8 let, amortizacijska doba tega vozila pa je le 6 let. Zdjaj pa, ko nas je pomanjkanje bencina prisililo,

da smo se odrekli vožnji z osebnimi avtomobili, se stvari obracajo na bolje. Del stroškov za nakup novih avtobusov nosijo tudi potniki, saj so od 18 dinarjev, kolikor znaša priložnostna vozina, 3 dinarji namenjeni za razširjeno reprodukcijo, od cene žefona pa gresta v ta namen 2 dinarja. Tako bo lahko prihodnje leto tozdar Mestni potniški promet kupil še 30 novih zglobnih avtobusov, obljublja pa tudi gradnjo novega depoja v Mostah, saj zdaj vsak dan opravijo 700 praznih kilometrov, ko vozijo avtobuse iz garaže na izhodne postaje.

S 1. novembróm so se cene v mestnem potniškem prometu letos povečale že drugič; plačevanje sproti je dražje za 29 odstotkov, z žetonom pa za 26 odstotkov. Cena delavske mesečne vozovnice za vse proge pa se je povišala le za 30 dinarjev (od 650 na 680 dinarjev). Tako naj bi kar največ potnikov spodbudili k nakupu mesečnih vozovnic. Kot so povedali na tiskovni konferenci v delovni organizaciji Ljubljanski potniški promet, naj bi bil to prvi korak k uvedbi conskega sistema vožnje, ki so ga v nekaterih drugih jugoslovanskih mestih že uvedli. Po tem sistemu naj bi ne enako plačevali tisti, ki se peljejo le postajo ali dve, in tisti, ki gredo na primer v Medvode. Pogoj za ta sistem pa je, da mora okoli 80 odstotkov vseh

potnikov uporabljati mesečno vozovnico, ker je tako kontrola v vozilu lažja, hitrejša pa je tudi pomikanje po avtobusu. Za zdaj se z mesečno vozovnico vozi le okoli 60 odstotkov potnikov.

Ceprav bo letošnjo zimo na ljubljanskih ulicah več mestnih avtobusov kot lani, pa se gneči ob nekaterih urah najbrž ne bo dalo izogniti. Mestni zelenci ob konicah prepeljejo kar 73 odstotkov vseh potnikov, medtem ko so preostali del dneva le polovično zasedeni. Najbolj polni so avtobusi med 6,20 in 7. uro; temu bi se seveda dalo izogniti, če bi delovne organizacije in šole podaljšale pričetek dela in pouka proti osmi uri. Za prevoze na delo in z njega pa bi morali bolj uporabljati tudi vlake. Toda celo tam, kjer gre železnica skozi center kraja kot je to primer v Novem Polju, se ljudje raje odločajo za avtobus. Za letošnjo zimo napovedujejo, da bodo ceste, po katerih vozi mestni promet, pravočasno spluzene in posute s soljo, medtem ko drugih cest zaradi varčevanja ne bodo posipavali.

DARJA JUVAN

ČEBELARJI!

Redna letna konferenca čebelarstva društva Ljubljana Moste-Polje bo v nedeljo 4. decembra ob 9. uri v osnovni šoli Edvarda Kardelja (Lj.-Polje) z običajnim dnevnim redom. Vabimo vse čebelarje, ki prezimujejo čebele v naši občini (razen v KS Dolsko in Klopce), da se včlanijo v naše čebelarstvo društvo in pridejo na letno konferenco. Pismenih vabil ne bomo pošiljali.

Predsednik
čebelarstva društva Lj. Moste-Polje
MAKS AVŠIČ

● PO ŠTIRIDESETIH LETIH SPET V DOBRNIČU

SUHA KRAJINA JE OŽIVELA

Danes le še malokdo ve, da so se v majhni dolenski vasi Dobrnjč pred štirimi desetletji dogajale stvari, ki se zdijo danes omembe vredne le še zgodovinskim kronikom. Obidejo jih celo šolski učbeniki, ki govorijo o zgodovini NOB, kaj šele napisani na cesti

Torej: pred štiridesetimi leti, 16. in 17. oktobra 1943, kmalu po legendarnem zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju, so se na trenutno osvobojenem ozemlju v Suhi krajini zbrale napredne slovenske ženske in sklenile, da se bodo z ramo ob ramo z možmi bojevale za mir, za svobodo in za boljše prihodnost mladih rodov.

Tako so sklenile in besedo so držale. Saj, kaj pa naj bi storila mati, ki je imela sinove v partizanih, kaj mlada žena,

prišla v Vapčo vas, kjer je bila doma, skupina partizanov, jih je poklicala: »Fantje, pridite, kruh jemljem iz peči!« Spominjam se tudi Minke Lavriha z Dolnjega vrha. Tudi ona je bila predana aktivistka OF in nobena pot ji ni bila predolga, nobena noč pretemna, če je morala s pošto h kurirjem. Visoko nosečo so jo belogardisti na eni takih poti zasačili, jo zbrcali in pretepli, a ni ničesar izdala!

Dobrnjčarke in Dobrnjčani smo bili zavedni. Njive smo



Takole so stopile skupaj nekdanje delegatke prvega kongresa SPZZ po 40 letih. Spet so se sešle v Dobrnjču — pa ne več ponoči in naskrivaj, ampak pod toplim oktobrskim soncem, na tleh skope dolenske zemlje, ki je žrtvovala domovini toliko svojih sinov in hčera. Francka Slak-Vilfan čepi spredaj prva z desne strani.

ki ji je okupator ubil moža in požgal domačijo.

Da pa ne bo pomote, prvi kongres Slovenske protifašistične ženske zveze ni bil zbor užaloščanih vdov in uničenih mater: bil je tudi to, še bolj pa zbor brezkompromisnih in odločnih žensk, ki niso premlevala tako imenovane ženske problematike, ampak so se dogovorile in se opredelile za skupni boj za svobodo.

Od 180, kolikor jih je tiste oktobrske dni pred 40 leti prišlo v Dobrnjč, se jih je danes tja pripeljalo le še približno sto. Nekaj jih je še pred koncem vojne pobil okupator, mnogo jih je umrlo takoj po osvoboditvi zaradi bolezni in izčrpanosti. Pa tudi štiri desetletja so storila svoje.

Moščanka Francka Slak-Vilfan pripoveduje

»Sem priseljena Moščanka, sicer pa domačinka iz okolice Dobrnjča. Naši kraji so bili pred drugo svetovno vojno zelo revni in zaostali. Toda čeprav ljudje velikokrat še sami niso imeli kaj jesti, so vse svoje nesebično delili s partizani. Še danes imam pred očmi neutrudno aktivistko OF Minko Zupančičevo, po domače Smolinko, ki so ji Italijani ubili moža, jo zaprli, otroke pa pretepli. Ko je

obdelovali tudi zato, da bi na njih pridelali čimveč hrane tudi za partizane. Pri tem je vneto sodelovala še mladina, saj so za ranjene partizane in partizanke nabirali celo zdravilna zelišča. Zato ni čudno, da smo bili zelo počaščeni, da je bil prav naš kraj izbran za ta zgodovinski dogodek.

Ko so pričele prihajati prve delegatke v okrašen dvorano, ki je dišala po smrekovih venci, sem še zadnjič pred kongresom brisala prah. Hitro smo šle na galerijo, kjer smo bili zbrani domačini — gostitelji delegat. Potem se je začelo. Kulturnemu programu (spominjam se recitacije igralke Alenke Svetelove) je drugi dan sledil kongres. Natančno še vem, da je kongres odprla Angelca Očepke, prva predsednica SPZZ, ki je med drugim izrekla tudi te zgodovinske besede: »Zbrale smo se prvič v zgodovini slovenskega naroda enakopravne na osvobojenem ozemlju, in sicer kmetice, delavke in intelektualke.« Uvodne govore so imele še Mara Rupena, prva sekretarka SPZZ, Mica Šlandrova in Helena Puhar.

Naj še povem, da sta v dvorani viseli na steni dve sliki: Titova in slika Kate Pejnovičeve, prve predsednice AFŽ Jugoslavije. Najbolj pretresljive so bile pripovedi žena in mater, ki so izgubile svoje najbližje. Tako se spominjam pripovedi Tončke Majenove, Beceletove in Ivančičeve mame, ki so vse veliko pretrpele.

Med povabljenimi v dvorani je bil tudi angleški major Jones kot predstavnik zaveznikov. Marija Vilfanova mu je vse sproti prevajala, nakar se je oglasil in dejal: »Narod, ki ima take ženske, ne more propasti!« Občudoval je namreč to, da delegatke niso objokovale svoje nesreče, pač pa so prisegle, da se bodo bojevale. Najbolj značilno pa je bilo to, da na tem ženskem kongresu sploh ni bil govor o tako imenovanih ženskih problemih, pač pa predvsem o skupnem boju za svobodo, ki je končala Francka Slak-Vilfan, sestra narodnega heroja Franca Slaka.

Besedilo in slika
ALENKA LOBNIK-ZORKO

● VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ● VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE ●

Šola v Hrušici je stara 100 let

Članice literarnega krožka smo se ob 100-letnici naše podružnične šole v Hrušici pogovarjale s tovarišem ravnateljem naše centralne šole Pavlom Krasnikom. Povedal nam je marsikaj zanimivega iz zgodovine hruševske šole.

Šola je bila ustanovljena v šolskem letu 1883—84 in je vanjo tedaj hodilo 21 deklic in 28 dečkov. Takrat je bila to pritična stavba z enim samim razredom. Šolsko leto je bilo precej krajše, saj se je zaključevalo že marca. Po podatkih iz matičnih knjig je bil prvi učitelj na šoli Francišek Klinar.

Zaradi porasta števila učencev so prizidali še eno učilnico v pritličju.

Cez deset let pa je v šolo hodilo že 156 učencev. Še pomembnejše pa je, da so v šoli poučevali v slovenskem jeziku!

To je bilo pravo nasprotje drugim šolam, v katerih se je pouk odvijal v nemščini. Taka šola je bila npr. na Vevčah in to je bil eden od vzrokov za ustanovitev slovenske šole v Hrušici.

Drugi vzrok pa je bilo število učencev, ki se je iz leta v leto večalo.

V hruševsko šolo so hodili učenci s Fužin, iz Spodnje in Zgornje Hrušice, Bizovika in Štepanje vasi.

Vsi ti podatki so navedeni v matičnih knjigah. Šolske kronike tedaj namreč še niso pisali.

Po II. svetovni vojni, v šolskem letu 1945—46, so bili v šolo vpisani 203 učenci. Tega leta so začeli pisati šolsko kroniko. V naslednjih letih pa so v šolstvu nastale reorganizacije. Učenci višjih razredov so bili zaradi pomanjkanja prostorov prešolani na druge šole. Hruševska šola je postala podružnična šola — najprej centralne šole Ketteja in Murna, po dograditvi Štepanjskega naselja pa je bila priključena naši šoli. Osnovna šola v Hrušici se je potem preimenovala v OŠ Družina Kefer. V času vojne je bila to zavedna slovenska družina. Oba sinova sta padla v parti-

zanih, druge člane pa so postrelili Nemci. Pionirski odred OŠ Družina Kefer pa se imenuje po partizanu Francu Moškercu-Frenku.

Danes obiskuje šolo 106 učencev od 1. do 4. razreda. V višje razrede hodijo učenci na šolo Karla Destovnika-Kajuha.

Šola ima tudi dva oddelka podaljšane bivanja in oddelek jutranjega varstva. V šoli poučuje 6 učiteljev. Zaposleno pa imajo še eno delavko v mlečni kuhinji.

Zahvalile smo se tovarišu ravnatelju in odšli. Zgodovina je marsikaj zanimiva in poučna — upajmo, da to pot tudi za vas, dragi bralec!

SENKA ČATAK, 8. č

NAJSTAREJŠA ŠE ŽIVEČA UČENKA HRUŠIŠKE ŠOLE

Frančiška Grum živi v Hrušici, Ob potoku št. 5. Velja za najstarejšo še živečo učenko OŠ Hrušica, saj je hodila v prvi razred leta 1903.

— Kakšna je bila Hrušica pred vojno?

Takrat Hrušica ni bila tako gosto naseljena kot danes. Zg. Hrušica je imela okrog 34. Sp. Hrušicu (kjer je šola) pa približno 40 hiš. Večinoma so bile kmetije.

— Ali morda veste, kdo so bili prvi učitelji v hrušiški šoli?

Hja, mislim, da so bili to Klinar, Capuder in Lokar, poleg učiteljev, ki so bili le malo časa na šoli.

— Kako je bil organiziran pouk?

Imeli smo štiri razrede. Prvi razred je imel pouk popoldne, drugi, tretji in četrti pa dopoldne.

— Katere predmete ste se največ učili?

Največ slovensčino, matematiko, zgodovino in zemljepis. Poleg teh pa smo imeli še petje in verouk.

— In kako je bilo z malico v šoli?

Kakšna malica neki! Jedli so edino tisti, pri katerih so imeli doma dovolj kruha in so ga prinesli s seboj. Vsi drugi pa smo le lačno gledali.

— Kakšne so bile takrat razmere za učenje?

Nismo imeli veliko časa za učenje, kajti imeli smo tudi druga opravila. V šolo smo morali hoditi redno, le tisti kmetje, ki so bili bogati, so lahko »odkupili« svoje otroke. Kadar so npr. klali prašička, je učenec nesel v

šolo učitelju krvavice in meso, pa mu je učitelj dovolil, da je ostal nekaj časa doma. Učitelji so bili strogi. Če nismo bili pridni, smo bili tepeni.

Tovarišica Frančiška, hvala za pogovor.

ALEKSANDRA SUŠTARŠIČ, 7. c

BIVŠI UČENEC V HRUŠICI — MATIJA FERKOL

Matija Ferkol je bil njega dni učenec OŠ Hrušica.

— Kdaj ste obiskovali OŠ Hrušica?

To je bilo od leta 1910 do leta 1917.

— Vam je v spominu ostal kak dogodek iz teh let?

Leta 1916, ko so Italijani napadli Avstro-Ogrsko, je njihov avion bombardiral tudi šolo in smo bežali iz nje domov, da bi se skrili.

— Kdo vse vas je učil?

To so bili strogi, a vseeno dobri učitelji. Spominjam se dveh: Lokarja in Arliška.

— Vas je bilo veliko v razredu?

Približno trideset.

— Bi še spoznali svoje bivše sošolce?

Ne vem, če bi koga spoznal. Sicer so pa že skoraj vsi pomrli.

S stiskom roke in zahvalo sem se poslovila od prijaznega svivolosega starčka, bivšega učenca OŠ Hrušica.

AIDA MEHIČ, 8. č,

vse: OŠ Karel Destovnik-Kajuha

PISMA BRALCEV

● Ni mi všeč...

Ni mi všeč, da po Rojčevi ulici, ki je enosmerna, vozijo avtomobili kar v obe smeri.

Ni mi všeč, da dobavajo gospodinjstva v hišah ob Pokopalniški ulici Našo skupnost dostikrat 10 ali še več dni po izidu, nekateri pa je v naši občini bojda redno sploh ne prejema.

Ni mi všeč vozni red mestnega potniškega prometa. Na progi v Moste in naprej pripeljejo včasih po trije avtobusi zapored, včasih pa je treba na enega čakati tudi po 20 minut. Redno povišujejo cene prevozu, čes da bo le-ta kulturnejši. Toda od tega ni domala nikdar nič. Kam pa je šel denar, ko so ukinili spredovniško službo?

Ni mi všeč, da ponekod v Ljubljani parkirajo avtomobili kar po pločnikih, tako da se morajo pešci mnogokrat umikati na voznišče.

M. M.



Vsi trije intervjuvanci (na sliki spredaj z leve proti desni) so se prek mikrofona oglašili tudi na proslavi ob 100-letnici šole 15. oktobra v Hrušici. Stavnostni govornik — predsednik občinske skupščine Niko Lukež (spredaj drugi z desne) je najstarejša »šolarja« povabil na častno mesto